

Redakcja:
Agnieszka Łazicka

Opracowanie:
Adam Stolaryk
Elżbieta Stolaryk
Helena Biernacka
Zdzisław Raszkiewicz
Jolanta Piotrowska
Roman Szulecki

TORUŃ / 2018

Dialog międzypokoleniowy

Postrzeganie seniorów przez różne grupy
wiekowe w Aleksandrowie Kujawskim

Kujawsko-Dobrzyński UTW,
oddział w Aleksandrowie Kujawskim

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Dialog międzypokoleniowy

Postrzeganie seniorów przez różne grupy wiekowe
w Aleksandrowie Kujawskim

Redakcja: Agnieszka Łazicka

Opracowanie: Adam Stolaryk, Elżbieta Stolaryk, Helena Biernacka, Zdzisław Raszkiewicz, Jolanta Piotrowska, Roman Szulecki

Projekt graficzny, skład i łamanie:

Patrycja Krawczyk & Kompot Studio

Zdjęcie na okładce: shutterstock.com

Druk: Pracownia Sztuk Plastycznych, sp. z o.o.

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu „**Senior też badacz!** Podnoszenie kompetencji osób starszych i włączanie ich w działania badawcze i analityczne z zakresu nauk społecznych, medioznawstwa i nauk o dziennikarstwie” finansowanego ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach konkursu Wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Publikacja jest dostępna na licencji **Creative Commons**
Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ISBN 978-83-952071-3-6

Toruń 2018

Spis treści:

Wprowadzenie	2
Wstęp redaktora	8
Dialog międzypokoleniowy. Postrzeganie seniorów przez różne grupy wiekowe w Aleksandrowie Kujawskim	14
Spis wykresów	14
Spis tabel	15
Wstęp	16
Opis badania	19
Struktura próby	22
Seniorzy w rodzinie respondenta	23
Kim jest dla Ciebie senior?	24
Szacunek do seniorów	26
Czas wolny seniorów	28
Rozpoznawalność UTW w Aleksandrowie Kujawskim	33
Rozpoznawalność Klubów Seniora w Aleksandrowie Kujawskim	35
Seniorzy a wsparcie władz samorządowych	37
Rada Seniorów w Aleksandrowie Kujawskim	39
Aktywność fizyczna osób starszych	41
Specjalistyczna opieka medyczna	42
Sytuacja materialna seniorów	44
Formy wsparcia dla seniorów	45
Dzienny Dom Opieki dla seniorów w Aleksandrowie Kujawskim	47
Podsumowanie i wnioski	50
Załącznik nr 1 – kwestionariusz ankiety	52
Załącznik nr 2 – zdjęcia	58

Wprowadzenie

Zespół Instytutu Dyskursu i Dialogu

Z nieskrywaną radością i dumą oddajemy w ręce Szanownego Czytelnika publikację, która jest owocem kilkumiesięcznej, intensywnej pracy seniorów, wykładowców i koordynatorów w ramach projektu „Senior też badacz! Podnoszenie kompetencji osób starszych i włączanie ich w działania badawcze i analityczne z zakresu nauk społecznych, medioznawstwa i nauk o dziennikarstwie”. Słuchacze sześciu Uniwersytetów Trzeciego Wieku z województwa kujawsko-pomorskiego, które wzięły w nim udział, przez blisko pół roku przeżywali przygodę polegającą na wcielaniu się w rolę badaczy świata społecznego i patrzeniu nań zupełnie innymi oczami niż dotychczas. Pozytywna energia, jaka wytworzyła się w trakcie działań projektowych, przeszła nasze najśmielsze oczekiwania, a owoce działań prezentujemy w niniejszym raporcie, będącym jedną z sześciu publikacji, które zostały opracowane wspólnie przez seniorów i Zespół INDID.

Głównym założeniem projektu było stopniowe zachęcanie osób starszych do zainteresowania się naukami społecznymi – w zdecydowanej większości kompletnie im dotychczas obcymi. Nie było to zadanie łatwe. Kiedy zaczynaliśmy działania cyklem

wykładów z socjologii, seniorzy początkowo sceptycznie patrzyli na te poczynania. Nie byli bowiem pewni, jak sytuacja dalej się rozwinie. Szybko jednak okazało się, że wykładowcy, którzy opowiadali w sposób przystępny o ciekawych zjawiskach ze świata społecznego, przekonali ich do wspólnych dyskusji, wymiany poglądów i realnego zaangażowania. Takie pojęcia jak „kontrola społeczna”, „grupa społeczna” czy „próba badawcza”, nie stanowią już dla uczestników projektu żadnej tajemnicy. Otworzyli się oni na perspektywę, która umożliwia im dostrzeżenie w życiu codziennym wielu ciekawych zjawisk, jakich dotychczas nie zauważali. Podczas kolejnych rozmów kularowych, w trakcie przerw między wykładami, widać było zwiększające się zainteresowanie omawianymi przez wykładowców zagadnieniami.

Jednak faza wykładów to był dopiero początek działań, podczas której seniorzy mieli niejako „nasiąknąć” wiedzą, dzięki której możliwe było ich dalsze zaangażowanie w projekt. Po czterech spotkaniach wykładowych w każdym UTW, w trakcie których zapoznali się oni z podstawami nauk społecznych, metodologii, medioznawstwa i nauk o dziennikarstwie, przyszedł czas na fazę warsztatową, której podstawowym celem było zainspirowanie osób starszych do skonstruowania własnego miniprojektu badawczego i zbadania tego wycinka rzeczywistości społecznej, który ich najbardziej interesował. I znowu należy tu bardzo wyraźnie podkreślić, że początkowo część seniorów z obawą podchodziła do tak zarysowanego zadania. Owe bariery warsztatowcy musieli przełamywać w każdym UTW w trakcie trzech kolejnych spotkań. Nie było to zadanie łatwe, ale zakończyło się pełnym sukcesem – we wszystkich ośrodkach słuchacze zdecydowali się

na wybór odpowiedniego tematu badania i dostosowali do niego odpowiednie metody i techniki badawcze. Sporym zaskoczeniem był fakt znacznej rozpiętości tematycznej proponowanych do badania zagadnień. Uczestnicy projektu z jednej strony zainteresowali się dziennikarstwem jako takim, z drugiej przekazami reklamowymi, a jeszcze z innej dialogiem międzypokoleniowym, potrzebami seniorów czy ich życiem towarzyskim. W całym projekcie zastosowane zostało całe spektrum różnych podejść badawczych: od badań ilościowych za pomocą kwestionariusza ankiety, poprzez indywidualne wywiady pogłębione (badanie jakościowe) aż po analizę treści reklam występujących w mediach.

Projektowanie badania przebiegło pomyślnie w każdym ośrodku, ale bezsprzecznie najtrudniejszym – i zupełnie nowym – wyzwaniem było dla seniorów samo jego przeprowadzenie. Na każdym etapie realizacji miniprojektu: od zbierania danych, poprzez ich analizę i obróbkę, aż po opisywanie wyników w raporcie, który Szanowny Czytelnik trzyma właśnie w dłoniach, towarzyszyliśmy im jako mentorzy i pomagaliśmy w najtrudniejszych momentach. Zbieranie ankiet, przeprowadzanie wywiadów pogłębionych czy analizowanie reklam tylko z pozoru wydaje się być prostym zadaniem. Samo zaś tworzenie wykresów, analizowanie czy opisywanie wyników dla niejednego seniora jawiło się jako wyzwanie ponad siły. Wspólnie, dzięki dobrej współpracy, okazało się to jednak zadaniem wykonalnym. Ocena efektu końcowego należy do Szanownego Czytelnika, prosimy jednak o wyrozumiałość i uwzględnienie faktu, że dla niejednego seniora była to pierwsza i być może ostatnia

tego typu aktywność w ich „karierze zawodowej”. Realizacja badań społecznych przez amatorów na emeryturze to ewenement na skalę światową, wart wielokrotnego podkreślenia i docenienia. Na zawsze pozostanie on w życiorysach uczestników projektu.

Nie da się ukryć, że bez całej grupy osób, które zaangażowały się w realizację projektu o nieco zadziornym tytule „Senior też Badacz!”, nie byłaby możliwa jego realizacja. Szczególne podziękowania kierujemy do wykładowców i warsztatowców: prof. Radosława Sojaka, dr. hab. Łukasza Afeltowicza, dr. hab. Pawła Bohuszewicza, dr. hab. Rafała Moczkodana, dr. hab. Radosława Siomy, dr. hab. Iwony Kaproń-Charzyńskiej, dr. Macieja Gurtowskiego, dr. Marty Karwackiej, dr. Katarzyny Suwady, dr. Krzysztofa Wasielewskiego, dr. Anny Wójtewicz oraz dr. Michała Wróblewskiego. Wielkie słowa uznania należą się także dr. Wiesławie Duży za ciekawe inspiracje oraz dr. Arkadiuszowi Peisertowi, który przygotował raport z badania ewaluacyjnego. Dziękujemy także redakcji TVP Bydgoszcz, Pracowni Zrównoważonego Rozwoju i firmie Press Service Monitoring Mediów za możliwość pokazania seniorom ciekawych aktywności zawodowych, niejako od kuchni. Za pyszny catering podczas zajęć dziękujemy zwłaszcza firmom: Zakład Usług Gastronomicznych Adam Arbart z Kowalewa Pomorskiego, Raj Cafe z Torunia (niestety już nie prowadzi działalności), Kona Coast z Torunia, Restauracja Spiżarnia ze Świecia i Europejskie Centrum Wymiany Młodzieży z Chelmina. Piękną oprawę graficzną raportów zawdzięczamy inicjatywie Kompot Studio i Patrycji Krawczyk, a materiały promocyjne Agencji Reklamy i Druku CURSOR, ze szczególnym

uwzględnieniem Dariusza Kapronia. Last but not least dziękujemy wszystkim Uniwersytetom Trzeciego Wieku współpracującym z nami w trakcie projektu za udział w tej niesamowitej przygodzie: Kujawsko-Dobrzyńskiemu Uniwersytetowi Trzeciego Wieku (oddział w Aleksandrowie Kujawskim), Golubsko-Dobrzyńskiemu Uniwersytetowi Trzeciego Wieku, Uniwersytetowi Trzeciego Wieku przy Spółdzielczym Ośrodku Kultury „Stokrotka”, Uniwersytetowi Trzeciego Wieku przy Chelmińskim Domu Kultury, Uniwersytetowi Trzeciego Wieku w gminie Zbójno przy bibliotece publicznej w Zbójnie oraz Uniwersytetowi Trzeciego Wieku przy Kamienicy Inicjatyw, prowadzonej przez fundację Archipelag Inicjatyw. Mamy nadzieję, że udział w projekcie choć odrobinę zmieni sposób postrzegania rzeczywistości przez seniorów na ciekawszy i bardziej wielowymiarowy. Wierzymy głęboko, że odnajdą oni w sobie ciekawość świata i zaczną dostrzegać to, jak wiele fascynujących zjawisk kryje w sobie świat społeczny. Marzy nam się, żeby byli oni bardziej odporni na wszelkie formy manipulacji w mediach, żeby byli świadomi zagrożeń czyhających na nich wokół ze strony osób i podmiotów o niecznych zamiarach oraz żeby poczuli podmiotowość umożliwiającą im tworzenie własnych, niezależnych inicjatyw, pozwalających wykorzystać ich niezwykle bogate doświadczenie życiowe. Ten projekt – mimo że kończy się 31 października 2018 – jest dopiero początkiem dobrych działań, jakie Instytut Dyskursu i Dialogu zamierza prowadzić wobec seniorów. Jest to bowiem grupa społeczna, która w naszej bezsprzecznej opinii zasługuje na niejednokrotne docenienie i uznanie w oczach całego społeczeństwa.

Październik 2018
Filip A. Gołębiewski
Agnieszka Łazicka
Sara Smyczek
Piotr A. Zwarycz

Wstęp redaktora

Agnieszka Łazicka

Słuchacze aleksandrowskiego oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku swoją energią mogliby obdarzyć studentów niejednej uczelni, a sił do kolejnych wyzwań i tak by nie zabrakło. Seniorzy z Aleksandrowa Kujawskiego nie tylko uczęszczają z przyjemnością na rozmaite wykłady i kursy, ale też czynnie uczestniczą w życiu miasta, dzieląc się z jego mieszkańcami swą pasją do śpiewania i wspierając aktywnie różnego rodzaju wydarzenia kulturalne. Wśród Słuchaczy działającego od 2011 roku oddziału Uniwersytetu Trzeciego Wieku zawiązały się zespoły artystyczne Tęcza oraz For Men, uświetniające liczne imprezy występami wokalnie-teatralnymi. Niektórzy członkowie zasilają też skład zespołu Klubu Seniora „Złoty Wiek”.

Wkład Seniorów z Aleksandrowa Kujawskiego w projekt „Senior też badacz!” zasługuje na wielkie uznanie. Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku zarazem szybko i rozważnie wskazali interesujący ich problem. W ramach projektu realizowanego wraz z zespołem Instytutu Dyskursu i Dialogu postanowili przeprowadzić badanie dotyczące postrzegania seniorów przez mieszkańców Aleksandrowa Kujawskiego. Podczas ważnego dla miasta wydarzenia, jakim była Parada Międzypokoleniowa,

Badacze poprosili uczestników imprezy o udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w przygotowanej na potrzebę miniprojektu ankiecie. Publikacja, którą Czytelnik trzyma w ręce, prezentuje opracowane przez Seniorów wyniki tego interesującego badania, przeprowadzanego podczas ogromnej ulewy – jak widać, niezdolnej do zepsucia poznawczej przygody i dobrej zabawy!

Planowanie i realizacja miniprojektu w każdym z sześciu Uniwersytetów Trzeciego Wieku były zwieńczeniem intensywnego procesu przygotowywania się do wejścia w rolę badacza zjawisk społecznych. Opiszmy pokrótce, w jaki sposób przebiegał ten proces w Aleksandrowie Kujawskim. Funkcję koordynatora i mentora działań Seniorów z aleksandrowskiego oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku miała przyjemność pełnić redaktorka niniejszej publikacji.

Cykl wykładów otworzyło spotkanie z dr. hab. Łukaszem Afeltowiczem, pracownikiem Instytutu Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Podczas pierwszych zajęć, zatytułowanych „Jak działa społeczeństwo?”, Słuchacze zostali zaznajomieni z najbardziej podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi nauk społecznych. Celem wykładu było wyjaśnienie, na czym polega praca socjologa i jakie zjawiska bada socjologia. Prowadzący zapoznał Uczestników projektu z kilkoma niezbędnymi do opisu funkcjonowania społeczeństwa pojęciami. Poruszone problemy zostały zilustrowane licznymi przykładami, pokazującymi praktyczne zastosowanie prezentowanych treści. Drugi wykład poprowadził dr Michał Wróblewski

z Instytutu Filozofii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Zajęcia zatytułowane „Jak się komunikujemy?” dotyczyły przede wszystkim kształtowania przekazu informacyjnego przez współczesne media. Ponadto Słuchacze wzięli udział w rozmowie na temat współcześnie wykorzystywanych sposobów pozyskiwania informacji o potrzebach konsumentów.

W ramach kolejnego spotkania Seniorzy wrócili do tematu „Jak działa społeczeństwo?”. Tym razem swoim doświadczeniem podzieliła się z nimi dr Katarzyna Suwada reprezentująca Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Prowadząca omówiła dokładnie m.in. zagadnienie rodziny jako instytucji społecznej. Dużą uwagę poświęcono również kwestii starzenia się społeczeństwa.

Spotkaniu zamykającemu cykl wykładów towarzyszyła wyjątkowa atmosfera. Seniorzy z Aleksandrowa gościli przedstawicieli Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz delegacje z pozostałych pięciu Uniwersytetów Trzeciego Wieku, które odebrały z rąk p. Renaty Janik listy gratulacyjne Ministra dla Uczestników projektu. Tego dnia wykład poprowadził dr hab. Radosław Sioma z Instytutu Literatury Polskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. W pierwszej części spotkania, zatytułowanej „Logika dialogu i psychologia propagandy”, Słuchacze zostali zaznajomieni ze schematem komunikacyjnym według Jakobsona oraz z teorią implikatur konwersacyjnych Grice’a. Prowadzący zilustrował wprowadzone zagadnienia teoretyczne kilkoma przykładami tekstów prasowych. Druga część spotkania poświęcona

była poezji Zbigniewa Herberta i poetyckiej funkcji języka.

Słuchacze aleksandrowskiego oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku już kilka tygodni przed rozpoczęciem cyklu warsztatów zgłosili swój pomysł na miniprojekt badawczy. Seniorzy wyszli z inicjatywą przygotowania i przeprowadzenia ankiety, która dotyczyłaby właśnie ich grupy wiekowej – najlepiej w kontekście lokalnym. W związku ze zdecydowaniem grupy co do dalszych działań zapoznanie Słuchaczy z metodami pracy socjologa od razu ukierunkowane było głównie na technikę pozyskiwania danych.

Pierwsze zajęcia o charakterze warsztatowym poprowadził Filip Gołębiewski, prezes zarządu Instytutu Dyskursu i Dialogu. Było to spotkanie poświęcone metodologii badań społecznych. Ponadto podczas pierwszego warsztatu Słuchacze zdecydowali, że w ramach projektu przeprowadzą ankietę, na podstawie której spróbują dowiedzieć się, w jaki sposób seniorzy postrzegani są przez mieszkańców Aleksandrowa Kujawskiego. W trakcie spotkania powstały też zręby narzędzia badawczego, omówione następnie wspólnie przez prowadzącego i uczestników.

Pytania, które miały znaleźć się w ankiecie, zostały ostatecznie sformułowane podczas drugich zajęć warsztatowych. Piotr Zwarycz, doktorant z Instytutu Socjologii oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, pomagał Słuchaczom w pracach nad ostatecznym kształtem narzędzia. Seniorzy dowiedzieli się, jak ważna w tego typu badaniach jest właściwa kolejność zadawanych pytań. Otrzymali

też cenne wskazówki dotyczące rozmowy z respondentami.

Ostatnie zajęcia warsztatowe odbyły się przy okazji organizowanej 23 czerwca w Aleksandrowie Kujawskim Parady Międzypokoleniowej. Wydarzenie to stworzyło idealne warunki do wejścia w rolę badacza i wykorzystania w praktyce wiedzy zdobywanej w ciągu ostatnich kilku miesięcy. Nad przebiegiem badania ankietowego czuwał mgr Piotr Zwarycz, który również porozmawiał z kilkoma respondentami.

Kolejny etap działań Seniorów w ramach projektu „Senior też badacz!” polegał na opracowywaniu zdobytych danych. Wstępne wyniki tej pracy zostały omówione podczas wizyty mentoringowej w połowie sierpnia. Słuchacze wymienili się spostrzeżeniami na temat odpowiedzi respondentów oraz zależności wyprowadzonych na podstawie zebranych danych. Wskazano też, co dodatkowo można by z nich wyprowadzić. Żywa i inspirująca praca nad raportem trwała jeszcze przez kilka tygodni.

Jednym z punktów projektu była wizyta studyjna we wskazanej przez Uniwersytet Trzeciego Wieku instytucji. Seniorzy z Aleksandrowa Kujawskiego byli zainteresowani wizytą w studiu telewizyjnym. Ten plan zrealizowali dzięki uprzejmości Oddziału Telewizji Polskiej w Bydgoszczy. Redaktorzy Anna Trzcńska i Jarosław Lewandowski zaprezentowali miejsce swej pracy, mówiąc o rozmaitych aspektach jego funkcjonowania.

Projekt dobiega końca. Jednak przygoda dopiero się rozpoczyna. Niniejsza publikacja jest tego dowodem. Seniorzy z Aleksandrowa

jeszcze bardziej świadomie będą czynić swoje miasto coraz piękniejszym. Korzystając z możliwości napisania wstępu redakcyjnego, pragnę powiedzieć słowo jako koordynator. Dziękuję! Za szczere uśmiechy, za niezapomniane żarty, za ogromne zaangażowanie w projekt, za pełne energii występy artystyczne – dziękuję wszystkim Słuchaczom aleksandrowskiego oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku!

Dialog międzypokoleniowy

Postrzeganie seniorów przez różne grupy wiekowe

Opracowanie:

Adam Stolarzyk, Elżbieta Stolarzyk, Helena Biernacka, Zdzisław Raszkiewicz,
Jolanta Piotrowska, Roman Szulecki

Wykaz wykresów

Wykres 1 -	22
Wykres 2 -	23
Wykres 3 -	24
Wykres 4 -	26
Wykres 5 -	28
Wykres 6 -	33
Wykres 7 -	35
Wykres 8 -	37
Wykres 9 -	39
Wykres 10 -	41
Wykres 11 -	43
Wykres 12 -	44

Wykres 13 - 45

Wykres 14 - 47

Wykaz tabel

Tabela 1 - 25

Tabela 2 - 27

Tabela 3 - 29

Tabela 4 - 31

Tabela 5 - 34

Tabela 6 - 36

Tabela 7 - 38

Tabela 8 - 40

Tabela 9 - 46

Tabela 10 - ??

Tabela 11 - 48

Wstęp

Aleksandrowski oddział Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku działa od 14 października 2011 roku. Od samego początku swej działalności zrzesza ludzi, którzy uważają, że nigdy nie jest za późno ani na to, by się rozwijać, ani na to, by dawać innym radość. Oddział w Aleksandrowie Kujawskim powstał z inicjatywy Burmistrza Miasta dr. Andrzeja Cieśli, który wspiera tę regionalną strukturę jako Przewodniczący Rady Programowej Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Kształt oferty dydaktycznej, z jakiej korzystają seniorzy z Aleksandrowa, w każdym roku akademickim zależy w dużej mierze od potrzeb i zainteresowań uczęszczających na spotkania osób. Słuchacze UTW mają realny wpływ na tematykę i charakter proponowanych zajęć. W ustalonym corocznie harmonogramie działań znajdują się nie tylko rozmaite wykłady, kursy czy warsztaty. Stały punkt programu stanowią też spotkania kół zainteresowań, podczas których słuchacze doskonalią umiejętności fotograficzne, plastyczne, teatralne i wokalne-instrumentalne. Jedną z istotnych form działania są też liczne wycieczki krajoznawcze. Od marca 2018 roku słuchacze UTW w Aleksandrowie Kujawskim byli mocno zaangażowani w projekt „Senior też badacz!”, finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, który (jako jeden z sześciu UTW) realizowali wraz z Instytutem Dyskursu i Dialogu. Nie była to oczywiście jedyna aktywność słuchaczy. Tegoroczny program, jak każdy poprzedni, był bardzo napięty. Oprócz wykładów tematycznych

z różnych obszarów wiedzy w harmonogramie mieściły się liczne spotkania poświęcone różnym formom aktywności artystycznej. Efekty zespołowej pracy nad doskonaleniem sztuki fotografii, śpiewu, tańca, gry na instrumentach oraz tworzenia kostiumów i dekoracji nie tylko uświetniły spotkania towarzyskie słuchaczy UTW, ale też zostały zaprezentowane szerszemu gronu odbiorcy podczas ważnych dla mieszkańców miasta wydarzeń. Układając plan działania w ramach projektu „Senior też badacz!”, słuchacze przygotowywali się do imprezy organizowanej z okazji Dnia Kobiet, który co roku hucznie świętują w swoim gronie. Sala w zabytkowym budynku dworca kolejowego przy ulicy Wojska Polskiego zamieniła się na jakiś czas w ogromną garderobę. Gdy jedni przygotowywali stroje, inni pracowali nad udekorowaniem wnętrza. Sala, w której regularnie odbywają się wykłady dla słuchaczy UTW, 8 marca pełniła rolę prawdziwej sceny artystycznej. Przygotowania do ważnego święta towarzyszyły także końcowej fazie zajęć warsztatowych przewidzianych w projekcie INDID-u. W Aleksandrowie Kujawskim 23 czerwca 2018 roku odbyła się Parada Międzypokoleniowa. To właśnie seniorzy na ten jeden dzień przejęli władzę w mieście. Zanim zaczęła się zabawa, którą otwierał uroczysty przemarsz orszaku złożonego z ubranych w barwne stroje przedstawicieli kilku pokoleń, Burmistrz Aleksandrowa Kujawskiego przekazał klucze do bram miasta p. Adamowi Stolarykowi, Przewodniczącemu Rady Seniorów aleksandrowskiego oddziału KDUTW. Słuchacze już od tygodni żyli zbliżającą się Paradą Międzypokoleniową. W wydarzeniu tym uczestniczyli przede wszystkim jako mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego, zainteresowani losem

swojej małej ojczyzny. Podczas symbolicznego przekazywania kluczy p. Adam Stolaryk w imieniu wszystkich członków UTW zapewnił zebranych, że seniorzy będą wspierać działania na rzecz miasta. Oczywiście słuchacze uczestniczyli też bardzo aktywnie w części artystycznej tej hucznej imprezy. Na scenie reprezentowały ich zespoły Tęcza oraz For Men. Słuchacze UTW od samego początku chcieli, aby ich miniprojekt badawczy związany był z tym, co jest dla nich bardzo ważne – z ich ukochanym miastem, w którego rozwój kulturalny nieustannie się angażują. Chcieli też, aby badanie powiedziało im coś o nich samych, o grupie wiekowej, którą reprezentują. Seniorom zależało na tym, by pozyskiwanie danych do opracowania odbywało się w bezpośredniej interakcji z badanymi. Sami zaproponowali przeprowadzenie ankiety wśród mieszkańców Aleksandrowa Kujawskiego. Jak prawdziwi badacze przemyśleli kwestię terminu zbierania danych. Parada Międzypokoleniowa była doskonałą okazją, by dowiedzieć się, w jaki sposób mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego postrzegają seniorów.

Opis badania

Słuchacze aleksandrowskie oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku przeprowadzili badanie dotyczące postrzegania seniorów przez mieszkańców ich miasta. Podczas przedostatnich zajęć o charakterze warsztatowym uczestnicy projektu „Senior też badacz!” pod opieką Piotra Zwarycza przygotowali formularz badania ankietowego (załącznik nr 1), które zostało zrealizowane przez członków UTW 23 czerwca 2018 roku przy okazji Parady Międzypokoleniowej. Podczas występów artystycznych, które poprzedził przemarsz barwnego orszaku sprzed Urzędu Miejskiego, kilkunastoosobowa grupa seniorów przeprowadziła ankietę wśród mieszkańców Aleksandrowa Kujawskiego zebranych pod sceną Miejskiego Centrum Kultury.

Celem badania nie było skompletowanie obiektywnych cech opisujących grupę seniorów. Uczestnicy projektu chcieli zebrać informacje, z których mogliby wywnioskować, jak mieszkańcy ich miasta postrzegają tę grupę wiekową. Innymi słowy, nie chodziło o poszukiwanie odpowiedzi na pytanie „co wiemy o seniorach?”. Badający chcieli dowiedzieć się, między innymi, czy w oczach mieszkańców Aleksandrowa senior to ktoś, kto zasługuje na sympatię i szacunek, czy jest to ktoś, kto może służyć innym osobom cennym doświadczeniem. Jedną z ważnych kwestii były również wyobrażenia badanych o ewentualnych problemach, z jakimi mogą zmagać się seniorzy z Aleksandrowa Kujawskiego, oraz pomysły dotyczące ewentualnej naprawy obecnej sytuacji.

Ankieta składała się z piętnastu pytań. Pierwsze pytanie dotyczyło

wieku respondenta. Dla tego badania była to informacja bardzo istotna. Seniorzy byli zainteresowani tym, czy uda się zaobserwować zależność między wiekiem osób a poszczególnymi odpowiedziami na pozostałe pytania. Na potrzeby badania przyjęto podział respondentów na pięć grup wiekowych:

- 1) mniej niż 18 lat,
- 2) 18–30 lat,
- 3) 31–45 lat,
- 4) 46–65 lat,
- 5) więcej niż 65 lat.

Drugie pytanie (otwarte) brzmiało: „Kogo uważasz za seniora?”. Należało bowiem wziąć pod uwagę, że można trafić na respondenta, dla którego nie jest oczywiste, kogo dotyczy ankieta. Ważne jest to, by osoba przeprowadzająca badania wiedziała, do czego właściwie odnosi się respondent, udzielając odpowiedzi na kolejne pytania. Do pytania postawionego w drugim punkcie ankiety zaproponowano cztery odpowiedzi, z których należało wybrać jedną:

- a) seniorem jest ktoś, kto nie pracuje,
- b) seniorem jest ktoś, kto przeszedł na emeryturę,
- c) senior to ktoś, kto opiekuje się wnukami,
- d) inne (pole do wpisania własnej propozycji).

Następne pytanie brzmiało: „Czy masz seniora w rodzinie?”. Ta kwestia również wydała się słuchaczom UTW bardzo istotna. Chcieli dowiedzieć się, czy badani udzielają odpowiedzi

na podstawie własnego doświadczenia. Podsumowując wstępną część ankiety, można powiedzieć, że pierwsze trzy pytania miały na celu nakreślenie portretu respondenta.

W kolejnych trzech punktach zamieszczono pytania o poziom szacunku do seniora (w pięciostopniowej skali), o ocenę spędzania czasu wolnego z seniorem (również w pięciostopniowej skali) oraz o wyobrażenia na temat aktywności wybieranych przez seniorów w ich czasie wolnym.

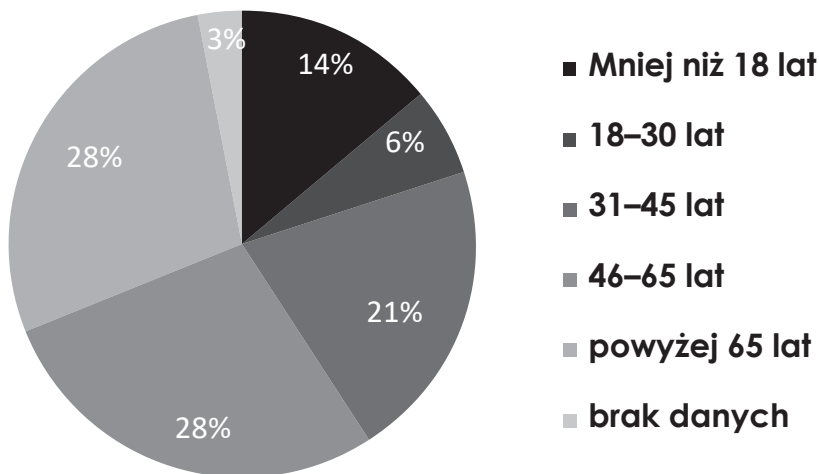
Następna część dotyczy rozpoznawalności seniorów w mieście. Osoby przeprowadzające badanie były zainteresowane, czy mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego wiedzą o działającym w mieście UTW oraz o Klubie Seniora.

Kolejne punkty związane są z różnymi formami wsparcia dla seniorów. Pytania dotyczą potrzeby wsparcia ze strony miasta, powołania Rady Seniorów przy Urzędzie Miasta, wspierania seniorów w aktywności fizycznej i innych form pomocy. Sąsiadują z nimi pytania o sytuację materialną seniorów oraz o ocenę dostępności służby zdrowia w zakresie pomocy dla tej grupy wiekowej.

Struktura próby

Odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie udzieliło 149 respondentów reprezentujących różne grupy wiekowe. Najliczniej reprezentowane były osoby należące do dwóch grup wiekowych: 46–65 lat (28%) i więcej niż 65 lat (28%). Wysoki był również odsetek osób w wieku od 31 do 45 lat (21%). Dane dotyczące wieku respondentów w pełni prezentuje wykres nr 1. W niektórych wykresach i tabelach przedstawiających uzyskane wyniki w procentach zdarza się, że po zsumowaniu nie otrzymujemy 100 %. Oznacza to, że w obliczeniu nie został uwzględniony brak odpowiedzi respondenta na dane pytanie.

Wiek respondentów

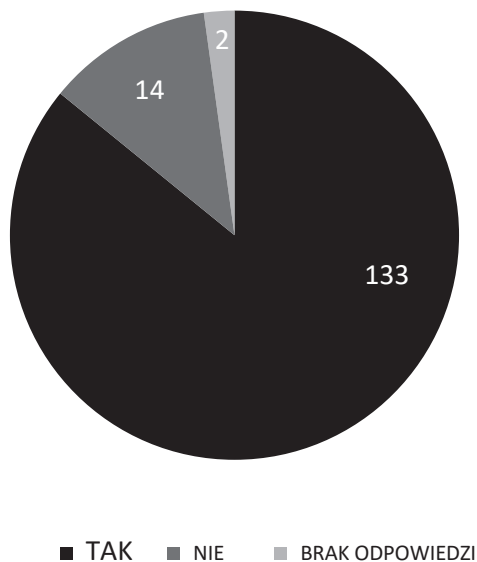

Wykres 1

Seniorzy w rodzinie respondenta

Dla przeprowadzonego badania istotny jest nie tylko fakt, że wzięli w nim udział przedstawiciele różnych grup wiekowych. Ważne jest również to, iż zdecydowana większość respondentów to osoby, które najprawdopodobniej mogły udzielać odpowiedzi na zadane pytania w oparciu o własne doświadczenie i wiedzę (być może zdobyte poprzez częsty, a nawet codzienny kontakt z grupą wiekową seniorów). Aż 89% badanych odpowiedziało bowiem, że ma w rodzinie seniora, co ilustruje wykres nr 2.

Czy masz seniora w rodzinie?

Wykres 2

Kim jest dla Ciebie senior?

W badaniu, które miało dostarczyć informacji na temat postrzegania seniorów, nie mogło zabraknąć pytania „kogo uważasz za seniora?”. Rozkład odpowiedzi na to pytanie prezentuje wykres nr 3.

Wykres 3

Najczęstsza odpowiedź, udzielona przez 74% badanych, brzmiała: „seniorem jest ktoś, kto przeszedł na emeryturę”. Odpowiedzi „seniorem jest ktoś, kto nie pracuje” udzieliło 5% respondentów, natomiast 13% twierdzi, iż „seniorem jest

ktoś, kto opiekuje się wnukami”. Badani mogli również podać propozycje spoza listy. Wśród 8% respondentów, którzy wybrali to rozwiązanie, znalazły się osoby twierdzące, że senior to „osoba starsza”, „ktoś, kto tak się czuje”, „osoba mająca więcej niż 60 lat”, „osoba mająca czas na rozwijanie swoich pasji”. W kreśleniu wizerunku seniora osoby podające własne propozycje odpowiedzi akcentowały zatem kwestię wieku oraz możliwość samorealizacji. W procesie analizy danych badający sprawdzili też, w jaki sposób odpowiedzi na pytanie „kogo uważasz ze seniora?” rozkładały się w poszczególnych grupach wiekowych. W każdej z grup najwięcej osób odpowiedziało, że „senior to ktoś, kto przeszedł na emeryturę”. Najmniejszą przewagę procentową odpowiedzi ta uzyskała wśród osób poniżej 18 roku życia. Ponadto w tej właśnie grupie wiekowej procentowa różnica między najczęstszą odpowiedzią a stwierdzeniem, że „senior to ktoś, kto opiekuje się wnukami” – będącym drugą najczęstszą propozycją również w przedziale 31–45 lat oraz wśród osób powyżej 65 roku życia – jest najniższa. Wyniki analizy prezentuje tabela nr 1.

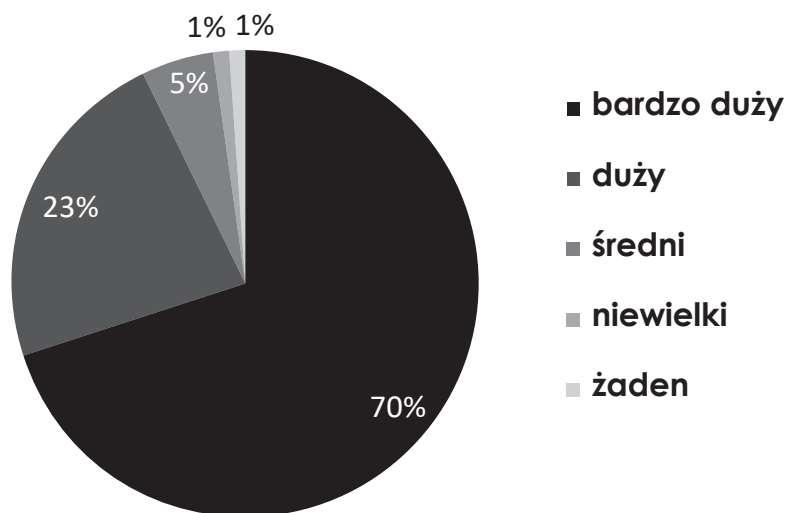
Senior to:	<18	18-30	31-45	46-65	65+	
ktoś, kto nie pracuje	10%	0%	3%	7%	2%	
ktoś, kto przeszedł na emeryturę	48%	100%	58%	79%	59%	
ktoś, kto opiekuje się wnukami	14%	0%	16%	2%	17%	
inne	5%	0%	3%	7%	12%	

Tabela 1

Szacunek do seniorów

Respondenci zostali poproszeni o ocenienie według pięciostopniowej skali (od żaden do bardzo duży) szacunku, na jaki zasługują seniorzy. Bardzo duży szacunek wobec seniora zadeklarowało 70% badanych. Na duży szacunek wskazało 23% respondentów. Zatem aż 93% zadeklarowało co najmniej duży szacunek w stosunku do seniora.

Na jaki szacunek zasługuje senior?

Wykres 4

Tabela nr 2 przedstawia zależność między wiekiem badanych a średnią deklaracją poziomu szacunku wobec seniorów. Różnice między średnimi uzyskanymi w poszczególnych grupach wiekowych są niewielkie. Największy szacunek (średnia: 5) deklarują badani należący do grupy wiekowej 18–30 lat, najmniej licznie reprezentującej wszystkich respondentów. Poziom szacunku wyższy od ogólnej średniej (wynoszącej 4,57) deklaruje również grupa 46–65 lat (średnia: 4,74). Pozostałe grupy deklarują poziom szacunku niższy od ogólnej średniej, ale w każdym przypadku jest on co najmniej „duży”.

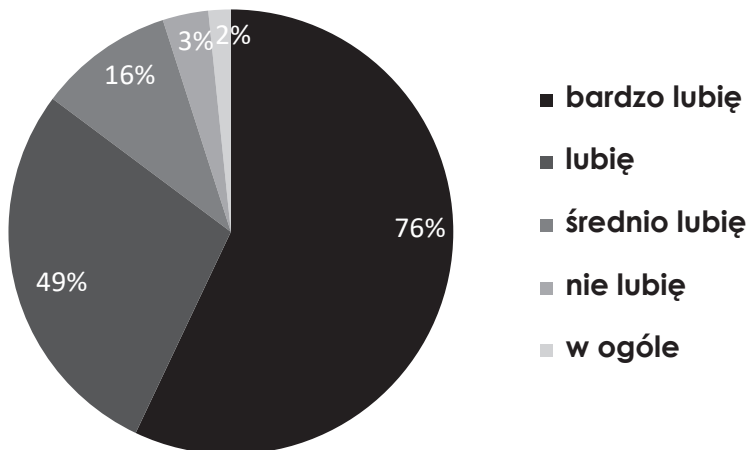
wiek respondenta	szacunek wobec seniorów
mniej niż 18 lat	4,43
18-30 lat	5,00
31-45 lat	4,48
46-65 lat	4,74
65 lat i więcej	4,46
Średnia	4,57

Tabela 2

Czas wolny seniorów

Autorów badania interesowało również to, czy seniorzy cieszą się sympatią mieszkańców miasta. Respondenci zostali zapytani o to jak bardzo lubią spędzać czas wolny z seniorami. Aż 76 osób (52%) odpowiedziało, że bardzo lubi towarzystwo osób starszych, 49 ankietowanych (34%) wybrało odpowiedź „lubię”. Za opcją „średnio lubię” opowiedziało się 16 osób (11%). Tylko 3 osoby (ok. 2%) uznały, że nie lubią spędzać czasu wolnego z seniorami, a pełną niechęć wyraziło 2 badanych (1%).

Jak bardzo lubisz spędzać czas wolny z seniorem?

Wykres 5

Pogłębiona analiza tej kwestii została dokonana poprzez sprawdzenie jak odpowiedzi na temat poziomu sympatii do spędzania czasu z seniorami rozkładały się w poszczególnych grupach wiekowych. Otóż respondenci zostali poproszeni o ocenienie, jak bardzo lubią spędzać czas z seniorem – ponownie w pięciostopniowej skali (od w ogóle do bardzo lubię). Informacje pozyskane w tej części ankiety również zostały zestawione z wiekiem badanych osób, czego wyniki pokazuje tabela nr 3. Ogólna średnia wyniosła 4,33. Wyższą ocenę dały dwie grupy wiekowe: 18–30 lat (średnia: 4,67) i 46–65 lat (4,48).

wiek respondenta	Jak bardzo lubi spędzać wolny czas z seniorami
mniej niż 18 lat	4,20
18-30 lat	4,67
31-45 lat	4,31
46-65 lat	4,48
65 lat i więcej	4,22
Średnia	4,33

Tabela 3

Następnie respondenci podzielili się swoimi wyobrażeniami na temat czasu wolnego seniorów. Badani zostali poproszeni o wybór maksymalnie trzech odpowiedzi z dziewięciu zaproponowanych przez ankieterów. Tabela nr 4 ilustruje popularność danych wyobrażeń w poszczególnych grupach wiekowych. Ogółem z wizerunkiem seniora badani najczęściej wiązali uczestnictwo w wycieczkach krajoznawczych (55 %). Odpowiedź ta jako najczęściej wybierana pojawia się w trzech grupach wiekowych:

18–30 lat (89% tej grupy), 46–65 lat (66%) i powyżej 65 lat (59%). W grupie 18–30 lat często wskazywano na wyjścia do kina/teatru (67%) oraz integrację z innymi seniorami (67%). Nikt z tego przedziału wiekowego nie wskazał przy tym na edukację, jednak nikt nie wybrał też pomocy w codziennych obowiązkach domowych ani prac na działce. W grupie 46–65 lat również często wskazywano na wyjścia do kina/teatru (43%) oraz integrację z innymi seniorami (54%). Popularność tych odpowiedzi maleje w grupie powyżej 65 lat (po 35% dla każdej z nich), częściej wskazywano natomiast na spacer w parku (41%), przebywanie w domu (24%) i edukację (19%, na równi z pomocą w codziennych obowiązkach i pracami na działce). W grupie 31–45 lat najczęściej wskazywano na integrację z innymi seniorami (42%), na drugim miejscu, znalazły się: pomoc w codziennych obowiązkach domowych oraz wycieczki krajoznawcze (po 35%). Nieznacznie mniej osób (31%) wskazało też na opiekę nad wnukami. Ta właśnie odpowiedź padła najczęściej w grupie poniżej 18 lat (52%). Drugie miejsce, przed wycieczkami krajoznawczymi (38%), zajęły prace na działce (43%).

Aktywność	poniżej 18 lat	18-30 lat	31-45 lat	46-65 lat	powyżej 65 lat	ogółem
opieka nad wnukami	52%	22%	31%	23%	22%	30%
pomoc w codziennych obowiązkach domowych	29%	0%	35%	17%	19%	23%
prace na działce	43%	0%	15%	34%	19%	26%

wycieczki krajoznawcze	38%	89%	35%	66%	59%	55%
spacery w parku	29%	11%	15%	29%	41%	30%
wyjścia do kina/teatru	19%	67%	23%	43%	35%	36%
przebywanie w domu	19%	33%	19%	9%	24%	20%
integracja z innymi seniorami	29%	67%	42%	54%	35%	45%
edukacja	10%	0%	27%	6%	19%	14%

Tabela 4

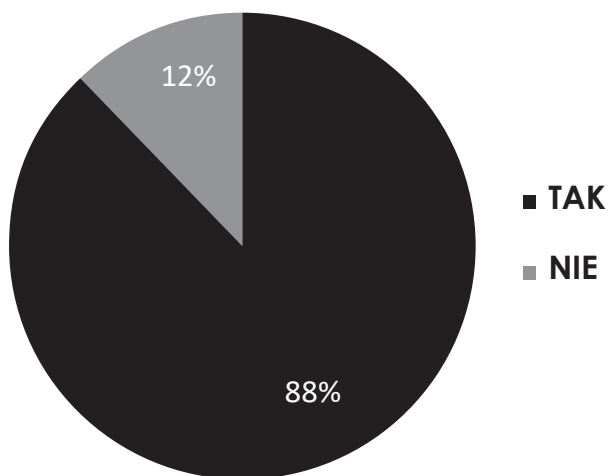
Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można wnioskować, że najmłodsi uczestnicy przedstawiają sobie seniora jako własną babcię, własnego dziadka – członków rodziny. Ich wyobrażenie na temat starszych osób w przeważającej mierze kształtuje zapewne silna relacja emocjonalna. Osoby reprezentujące grupę 18–30 lat zdają się postrzegać seniora przez pryzmat własnych potrzeb. Tworzą ją osoby, dla których istotny element życia stanowi edukacja. Ponadto jest to grupa, która z jednej strony często jeszcze dysponuje swobodnie czasem wolnym (bo jej obowiązkiem jest „tylko” nauka), z drugiej natomiast zaczyna odczuwać brak wolnego czasu (bo nauka jest dla niej poważnym obowiązkiem, a poza tym zaczyna się wkraczanie w etap życia zawodowego). Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez osoby z tego przedziału wiekowego senior jawi się jako osoba, która na tym, co lubi

robić, może skoncentrować się bardziej niż na obowiązkach. Wizerunek seniora wylaniający się z odpowiedzi udzielanych przez osoby należące do przedziału 31–45 lat zdaje się być odzwierciedleniem dążenia tych osób do zrównoważenia potrzeb własnych i potrzeb seniorów. Jest to grupa, która liczy na pomoc seniora (w opiece nad dziećmi i w codziennych obowiązkach), ale najpewniej ceni też jego doświadczenie i szanuje jego potrzebę samorealizacji. Dla osób należących do przedziału wiekowego 46–65 lat senior zdaje się być przede wszystkim osobą aktywną. Tylko 9% osób z tej grupy wskazało na przebywanie w domu, a aż 66% na wycieczki krajoznawcze. Wydaje się zatem, że w tym przypadku wizerunek seniora wiąże się z wyobrażeniem o spełnieniu obowiązku (np. wobec rodziny), zakończeniu pewnego etapu samorealizacji i rozpoczęciu aktywności, na które wcześniej brakowało czasu. Zapewne podobnie można interpretować wyniki uzyskane od osób z przedziału powyżej 65 lat. Różnice w wyborze aktywności wynikają najpewniej z wzięcia pod uwagę czynników takich jak stan zdrowia czy forma fizyczna.

Rozpoznawalność UTW w Aleksandrowie Kujawskim

Aleksandrowski oddział KDUTW działa bardzo prężnie już od 2011 roku. Autorzy badania chcieli więc dowiedzieć się, czy mieszkańcy miasta kojarzą ich działania z aktywnością podejmowaną właśnie w ramach instytucji, jaką jest Uniwersytet Trzeciego Wieku. Zebrane dane pokazują, że Uniwersytet cieszy się dużą rozpoznawalnością. Zdecydowana większość badanych (88%) odpowiedziała na to pytanie twierdząco, co ilustruje wykres nr 6.

Czy słyszałeś o UTW w Aleksandrowie Kujawskim?

Wykres 6

Tabela nr 5 pokazuje dodatkowo, że w każdej grupie wiekowej dominowała twierdząca odpowiedź na pytanie o rozpoznawalność UTW w mieście. W grupie wiekowej 46–65 lat twierdzącą odpowiedź udzieliło aż 98% badanych. W tej grupie znalazły się zapewne osoby utrzymujące bezpośrednie kontakty ze słuchaczami UTW

Czy słyszałeś o UT w Aleksandrowie Kujawskim?	TAK	NIE
mniej niż 18 lat	76%	24%
18–30 lat	90%	0%
31–45 lat	77%	23%
46–65 lat	98%	0%
więcej niż 65 lat	87%	13%

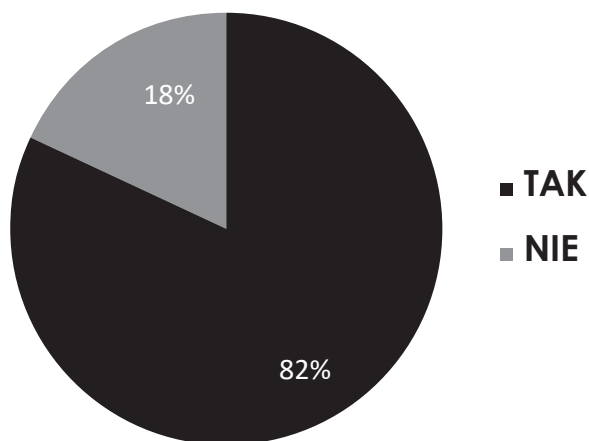
Tabela 5

Rozpoznawalność Klubów Seniora w Aleksandrowie Kujawskim

Większość badanych (82%) słyszała również o działających w Aleksandrowie Kujawskim Klubach Seniora.

Wyniki przedstawia wykres nr 7.

Czy słyszałeś o Klubach Seniora działających w Aleksandrowie Kujawskim?

Wykres 7

Tabela nr 6 pokazuje dodatkowo, że w każdej z grup wiekowych dominowała twierdząca odpowiedź na pytanie o rozpoznawalność Klubów Seniora. Dla grupy osób poniżej 18 roku oraz w grupie 18–30 lat struktura odpowiedzi jest taka sama jak w wynikach uzyskanych na podstawie odpowiedzi na poprzednie pytanie. Wydaje się natomiast, że rozpoznawalność Klubów jest większa niż rozpoznawalność UTW wśród osób

powyżej 65 roku życia. Odwrotnie wygląda sytuacja w grupie 46–65 lat. Wynika to zapewne z tego, że dla grupy 46–65 lat bardziej interesujące są aktywności o charakterze edukacyjnym

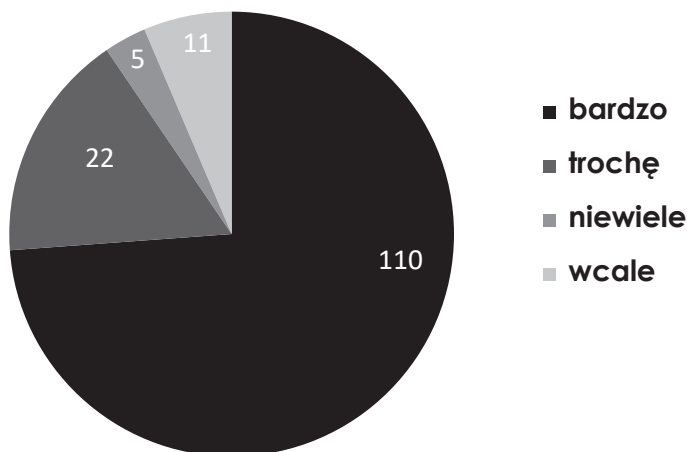
Czy słyszałeś o klubach seniora w Aleksandrowie Kujawskim?	TAK	NIE
mniej niż 18 lat	76%	24%
18–30 lat	90%	0%
3–45 lat	74%	26%
46–65 lat	90%	10%
więcej niż 65	78%	20%

Tabela 6

Seniorzy a wsparcie władz samorządowych

Słuchacze UTW chcieli też dowiedzieć się, czy ich działania na rzecz kultury cieszą się uznaniem mieszkańców miasta. W związku z tym respondenci zostali poproszeni o ocenienie w czterostopniowej skali (od wcale do bardzo), na ile Urząd Miasta w Aleksandrowie Kujawskim powinien wspierać udział seniorów w życiu kulturalnym. Aż 110 respondentów opowiedziało się za wysokim stopniem wsparcia, udzielając odpowiedzi „bardzo”.

Na ile UM w Aleksandrowie Kujawskim powinien wspierać seniorów w życiu kulturalnym?

Wykres 8

Tabela nr 7 przedstawia zależność między wiekiem osób badanych a opinią na temat wsparcia seniorów przez władze miejskie. Ogólna średnia wyniosła 3,56. Średnie we wszystkich grupach wiekowych były do niej zbliżone. Zdaniem badanych samorząd powinien wspierać seniorów przynajmniej trochę. Grupy wiekowe poniżej 18 lat, 18–30 lat i 45–65 wskazują na potrzebę dużego wsparcia seniorów przez władze miejskie.

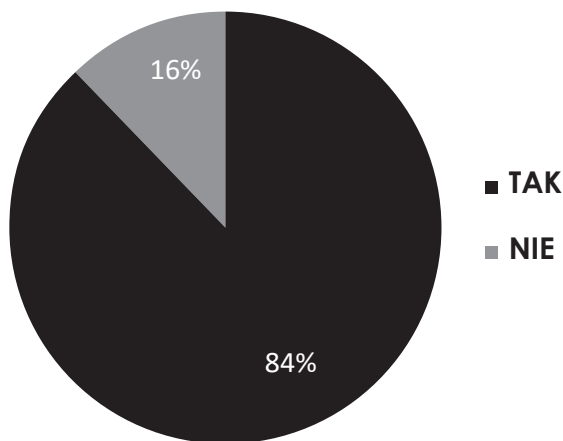
wiek respondenta	wsparcie Urzędu Miasta dla seniorów
mniej niż 18 lat	3,76
18-30 lat	3,89
31-45 lat	3,55
46-65 lat	3,71
65 lat i więcej	3,27
ogólnie	3,56

Tabela 7

Rada Seniorów w Aleksandrowie Kujawskim

Ważną dla autorów badania kwestią była też ocena doświadczenia seniorów w kontekście możliwości podjęcia działań na rzecz miasta. Słuchacze chcieli dowiedzieć się, czy są uznawani na grupę, która powinna mieć realny wpływ na najbliższe otoczenie. Badani zostali wobec tego zapytani, czy w Aleksandrowie Kujawskim powinna powstać Rada Seniorów jako organ doradczy przy Urzędzie Miasta. Zdecydowana większość respondentów (84%) odpowiedziała twierdząco. Można więc przypuszczać, że badani uznają wiedzę i doświadczenie życiowe seniorów, a także ufają, że mogą mieć oni pozytywny wpływ na rozwój miasta.

Czy w Aleksandrowie Kujawskim powinna powstać Rada Seniorów przy Urzędzie Miasta?

Wykres 9

Tabela nr 8 pokazuje dodatkowo rozkład odpowiedzi na to pytanie w zależności od wieku. W każdej z grup wiekowych zdecydowanie dominował odpowiedź twierdząca.

Czy w Aleksandrowie Kujawskim powinna powstać doradcza Rada Seniorów przy Urzędzie Miasta?	TAK	NIE
mniej niż 18 lat	81%	19%
18-30		0%
31-45	87%	10%
46-65	90%	10%
więcej niż 65 lat	70%	20%

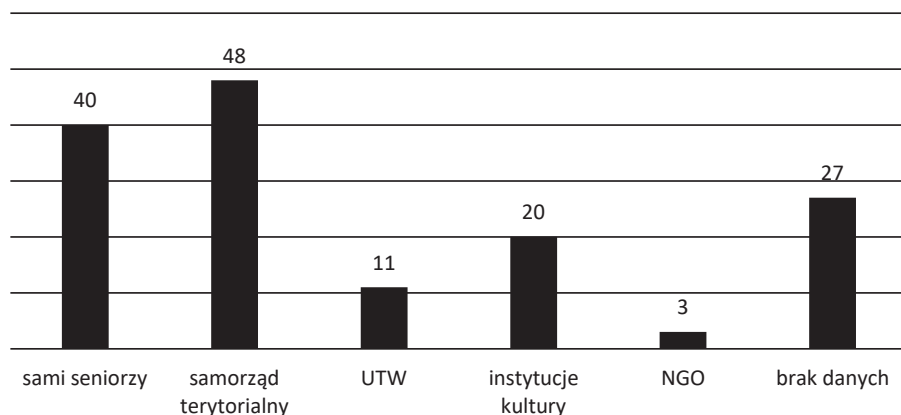
Tabela 8

Aktywność fizyczna osób starszych

Jednym z ważnych dla słuchaczy UTW tematów była aktywność fizyczna seniorów. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, kto ich zdaniem powinien o nią dbać. 48 osób uważa, że jest to rola samorządu terytorialnego. 40 osób odpowiedziało, iż powinni zadbać o to sami seniorzy. Badani zauważyli również rolę UTW oraz lokalnych instytucji kultury w tym zakresie. Zastanawiający jest natomiast brak dostrzeżenia roli organizacji pozarządowych. Być może lokalne organizacje są zbyt mało rozpoznawalne bądź sam termin „organizacja pozarządowa” był dla respondentów mało klarowny. Wyniki prezentuje wykres nr 10.

Kto powinien dbać o aktywność fizyczną seniorów?

(n=149)

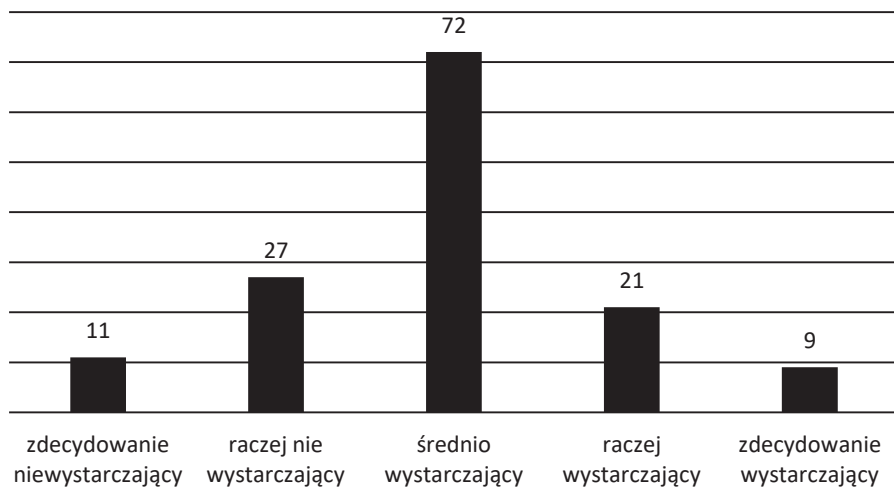

Wykres 10

Specjalistyczna opieka medyczna

Istotnym elementem dyskusji nad formami wsparcia dla seniorów jest próba określenia ich sytuacji i wskazania obszarów, wedle których można by podjąć refleksję nad ewentualną potrzebą udzielenia pomocy tej grupie. Słuchacze UTW zwrócili uwagę na kwestię poczucia bezpieczeństwa w kontekście dostępu do lekarzy specjalistów. Chcieli dowiedzieć się, czy mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego uważają, że istnieją utrudnienia w tym zakresie. Respondenci zostali poproszeni o ocenę w pięciostopniowej skali (od zdecydowanie niewystarczający do zdecydowanie wystarczający) dostępu seniorów do specjalistycznej opieki medycznej. Tylko 9 osób oceniło ów dostęp jako zdecydowanie wystarczający. Przeważająca liczba osób (72) oceniła go jako średnio wystarczający. Ogółem przeważają odpowiedzi oceniające dostęp seniorów do opieki medycznej negatywnie, co pokazuje wykres nr 11.

Dostęp seniorów do opieki medycznej

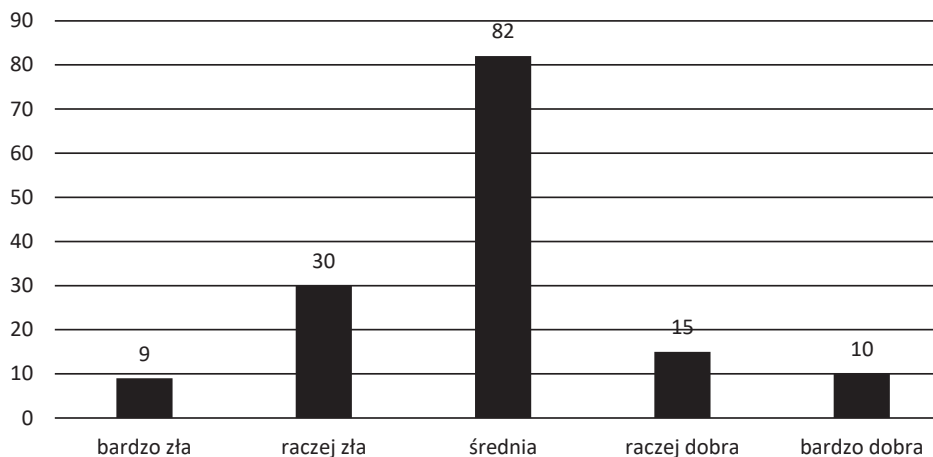

Wykres 11

Sytuacja materialna seniorów

Podobnie prezentują się wyniki uzyskane na podstawie oceny sytuacji materialnej seniorów w pięciostopniowej skali (od zdecydowanie niewystarczający do zdecydowanie wystarczający). Zdecydowana większość respondentów (82 osoby) oceniła tę sytuację jako średnią. Ponownie przeważają odpowiedzi skłaniające się ku ocenie negatywnej, co pokazuje wykres nr 12. Na podstawie odpowiedzi na powyższe dwa pytania można wnioskować, że mieszkańcy miasta widzą potrzebę wspierania seniorów w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej i do bezpłatnej lub współfinansowanej rekreacji, aktywności sportowej i kulturalnej.

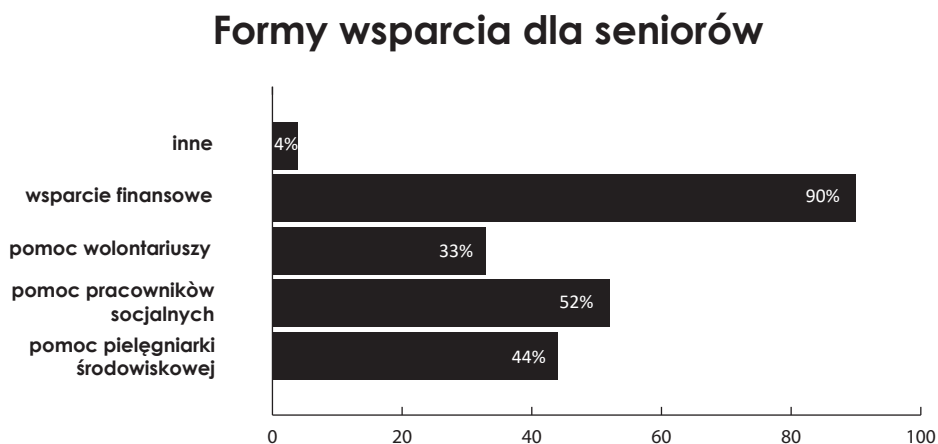
Ocena sytuacji materialnej seniorów

Wykres 12

Formy wsparcia dla seniorów

Respondenci zostali też zapytani o to, w jaki sposób należy pomagać seniorom. Wśród odpowiedzi znalazły się wszystkie spośród podanych przez ankieterów propozycji, z których każdy respondent mógł wybrać maksymalnie dwie. Na wsparcie finansowe wskazało aż 90 osób. Druga najczęstsza odpowiedź – pomoc pracowników socjalnych została wskazana przez 52 osoby. Wynik badania ilustruje wykres nr 13.

Wykres 13

Na inne formy wsparcia złożyły się tu propozycje dbania o rozrywkę seniorów oraz wszelka pomoc ze strony rodziny. Tabela nr 6 przedstawia zależność między wiekiem respondentów a proponowanymi formami wsparcia dla seniorów. W każdej z grup oprócz grupy 31–45 lat wsparcie finansowe było najczęściej udzielaną odpowiedzią, co wydaje się być konsekwentne z wcześniej dokonaną oceną sytuacji materialnej seniorów.

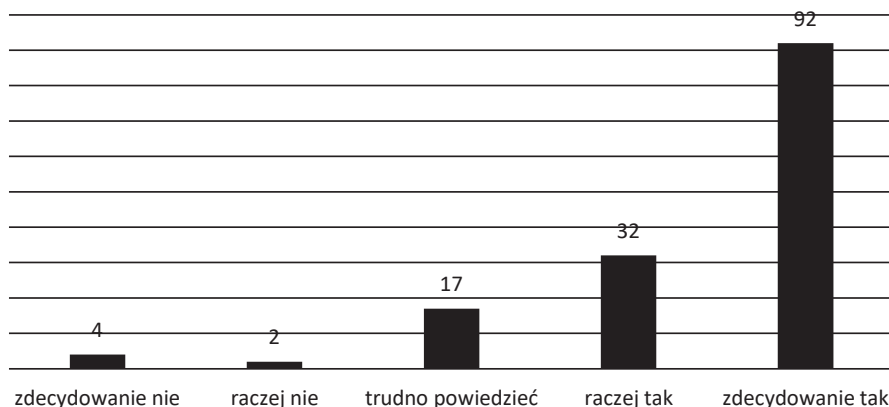
Tabela 9

Rodzaj wsparcia	<18 lat	18-30 lat	31-45 lat	46-65 lat	>65 lat
pomoc pielęgniarstwa środowiskowej	44%	0%	54%	26%	30%
pomoc pracowników socjalnych	44%	44%	29%	49%	35%
pomoc wolontariuszy	22%	44%	18%	13%	35%
wsparcie finansowe	78%	78%	50%	82%	59%

Dzienny Dom Opieki dla seniorów w Aleksandrowie Kujawskim

Ostatnie pytanie dotyczyło zasadności utworzenia w Aleksandrowie Kujawskim Dziennego Domu Opieki dla seniorów. Respondenci zostali poproszeni o ocenę pięciostopniową (od zdecydowanie nie do zdecydowanie tak), czy powinien powstać taki ośrodek. Odpowiedzi „zdecydowanie tak” udzieliły 92 osoby. Tylko 4 respondentów wskazało odpowiedź „zdecydowanie nie”. Wyniki prezentuje wykres nr 14.

Czy w Aleksandrowie Kujawskim powinien powstać Dzienny Dom Opieki dla seniorów?

Wykres 14

Warto przypomnieć, że aż 89% badanych zadeklarowało, że ma seniora w rodzinie (wykres nr 2). W badaniu najsilniej reprezentowana jest zatem ta grupa, która zapewne trafnie rozpoznaje potrzeby seniorów. Ponadto wśród jej przedstawicieli najprawdopodobniej znajdują się i takie osoby, które na co dzień zaangażowane są w opiekę nad seniorem. W zależności od odpowiedzi udzielonej na pytanie „Czy masz seniora w rodzinie?” inaczej rozłożyły się oceny potrzeby powstania Dziennego Domu Opieki w Aleksandrowie Kujawskim. Wyniki prezentuje tabela nr 7. Wśród osób, które mają w rodzinie seniora, 66% uważa, że miejsce takie zdecydowanie powinno powstać. Druga najczęstsza odpowiedź, podana przez 19% badanych z tej grupy, to „raczej tak”. Wśród osób, które nie mają w rodzinie seniora, również przeważają te dwie odpowiedzi, choć w odwrotnej względem poprzedniego przypadku kolejności: zdecydowanie tak – 21%, raczej tak – 43%. Można jednak powiedzieć, że mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego dostrzegają zasadność utworzenia Dziennego Domu Opieki dla seniorów.

Czy w AK powinien powstać Dzienny Dom Seniora?	TAK	NIE	
zdecydowanie nie	2%	7%	
raczej nie	0%	14%	
trudno powiedzieć	11%	14%	
raczej tak	19%	43%	
zdecydowanie tak	66%	21%	
brak odpowiedzi	2%	0%	

Tabela 11

Podsumowanie i wnioski

Słuchacze aleksandrowskiego oddziału KDUTW zdecydowali się na miniprojekt, przy okazji którego mogli ćwiczyć wiele kompetencji. Po pierwsze, zobaczyli jakie czynniki świadczą o prawidłowym konstruowaniu ankiety. Chodziło tu nie tylko o umiejętne zadawanie pytań i dopasowanie rodzaju pytań do informacji, które chciało się za ich pośrednictwem uzyskać. Ważną kwestią było także ustalenie ich kolejności w ankiecie. Po drugie, słuchacze weszli w bezpośrednią interakcję z badanymi. Umiejętnie nawiązywali z nimi kontakt, a podczas rozmowy ćwiczyli zasadę zachowania neutralności badawczej – nie sugerowali odpowiedzi, lecz starali się dowiedzieć, w jaki sposób drugi człowiek postrzega określony fragment rzeczywistości. Po trzecie, czas opracowywania danych był okazją do rozwijania umiejętności wyciągania wniosków oraz do ćwiczenia kreatywności.

Nie mniej ważnym aspektem miniprojektu jest wszystko to, o czym badacze mogli się dzięki niemu dowiedzieć, a więc wyniki uzyskane na podstawie badania. Z pozyskanych danych wyłania się bardzo pozytywny obraz seniora. Mieszkańcy Aleksandrowa Kujawskiego reprezentujący różne grupy wiekowe, darzą seniorów dużym szacunkiem. Cenią ich wiedzę i doświadczenie, lubią spędzać z nimi czas. Z pewnością doceniają ich udział w życiu kulturalnym miasta, co przekłada się na liczne głosy mieszkańców za udzieleniem seniorom wsparcia w tym zakresie przez Urząd Miasta. Mieszkańcy postrzegają seniorów jako grupę silnie stawiającą na ciągły samorozwój. Działający

od 2011 roku aleksandrowski oddział KDUTW cieszy się dużą rozpoznawalnością wśród wszystkich grup wiekowych. Podobna sytuacja dotyczy Klubów Seniora. Mieszkańcy Aleksandrowa wiedzą o działaniach seniorów, doceniają wszelkie ich inicjatywy i chcieliby, aby grupa ta miała realny wpływ na rozwój miasta. Świadczy o tym duża liczba głosów za powstaniem Społecznej Rady Seniorów przy Urzędzie Miasta.

Jednocześnie mieszkańcy Aleksandrowa deklarują wrażliwość na potrzeby seniorów. Przypomnijmy, że aż 89% badanych ma w rodzinie seniora. W związku z tym wiele odpowiedzi zostało udzielonych na podstawie własnych doświadczeń, a nie tylko wyobrażeń. Mieszkańcy skłaniali się ku niezbyt wysokim ocenom dostępności specjalistycznej opieki medycznej dla seniorów. Jako niezbyt dobrą ocenili też sytuację materialną seniorów. Ponadto większość badanych uznała zasadność potrzeby utworzenia w Aleksandrowie Kujawskim Dziennego Domu Opieki dla seniorów.

Załącznik nr 1 – kwestionariusz ankiety

Ankieta

Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Aleksandrowie Kujawskim uczestniczą w projekcie „Senior też badacz!”, realizując badanie społeczne dotyczące postrzegania seniorów przez mieszkańców miasta. Badanie jest anonimowe i zajmie tylko 3-5 minut.

Ile masz lat?

- a) mniej niż 18
- b) 18-30
- c) 31-45
- d) 46-65
- e) więcej niż 65

Kogo uważasz za „seniora”?

- a) seniorem jest ktoś, kto nie pracuje
 - b) seniorem jest ktoś, kto przeszedł na emeryturę
 - c) senior to ktoś, kto opiekuje się wnukami
 - d) inne:.....
-

Czy masz seniora w rodzinie?

- a) tak
- b) nie

Na jaki szacunek zasługuje senior?

- a) bardzo duży
- b) duży
- c) średni
- d) niewielki
- e) żaden

Jak bardzo lubisz spędzać czas wolny z seniorem?

- a) bardzo lubię
- b) lubię
- c) średnio lubię
- d) nie lubię
- e) w ogóle

Jak wyobrażasz sobie czas wolny seniora? (zaznacz maksymalnie 3 odpowiedzi)

- ☐ opieka nad wnukami
- ☐ pomoc w codziennych obowiązkach domowych
- ☐ prace na działce
- ☐ wycieczki krajoznawcze
- ☐ spacer w parku
- ☐ wyjścia do teatru/ do kina
- ☐ przebywanie w domu (krzyżówki, telewizja, robótki ręczne, surfowanie w sieci)
- ☐ integracja z innymi seniorami
- ☐ edukacja

Czy słyszałeś kiedykolwiek o Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Aleksandrowie Kujawskim?

- a) tak
- b) nie

Czy słyszałeś kiedykolwiek o klubach seniora w Aleksandrowie Kujawskim?

- a) tak
- b) nie

Na ile Urząd Miasta w Aleksandrowie Kujawskim powinien wspierać udział seniorów w życiu kulturalnym?

- a) bardzo
- b) trochę
- c) niewiele
- d) wcale

Czy uważasz, że w Aleksandrowie Kujawskim powinna powstać społeczna rada seniorów przy Urzędzie Miasta (jako organ doradczy)?

- a) tak
- b) nie

Kto powinien dbać o aktywność fizyczną seniorów?

- a) sami seniorzy
- b) samorząd terytorialny
- c) Uniwersytet Trzeciego Wieku
- d) instytucje kultury
- e) organizacje pozarządowe

Jak oceniasz dostęp seniorów do specjalistycznej opieki medycznej?

- a) zdecydowanie wystarczający
- b) raczej wystarczający
- c) średnio wystarczający
- d) raczej nie wystarczający
- e) zdecydowanie nie wystarczający

Jak oceniasz sytuację materialną seniorów w Aleksandrowie Kujawskim?

- a) bardzo dobra
- b) raczej dobra
- c) średnia
- d) raczej zła
- e) bardzo zła

W jaki sposób należy pomagać seniorom? (zaznacz max. 2 odpowiedzi)

- ☐ pomoc pielęgniarzy środowiskowej
- ☐ pomoc pracowników socjalnych

☐ pomoc wolontariuszy

☐ wsparcie finansowe

inne.....

.....

Czy w Aleksandrowie Kujawskim powinien powstać Dzienny
Dom Opieki dla seniorów?

a) tak

b) nie

Dziękujemy za udział w badaniu!

Załącznik nr 2 – zdjęcia

Dr hab. Łukasz Afeltowicz prowadzi wykład (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas zajęć (fot. Piotr Zwarycz)

Dr hab. Łukasz Afeltowicz prowadzi wykład (fot. Piotr Zwarycz)

Dr Michał Wróblewski prowadzi wykład (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas zajęć (fot. Piotr Zwarycz)

Piotr Zwarycz prowadzi zajęcia warsztatowe z seniorami (fot.Agnieszka Łazicka)

Przemawia Adam Stolaryk – przewodniczący słuchaczy z UTW w Aleksandrowie Kujawskim (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy odbierają sprzęt zakupiony w ramach projektu
(fot. Piotr Zwarycz)

Agnieszka Łazicka prowadzi zajęcia z seniorami (fot. Piotr Zwarycz)

Agnieszka Łazicka prezentuje materiały dydaktyczne, które powstały w ramach projektu (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas zajęć (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas Parady Międzypokoleniowej fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas Parady Międzypokoleniowej (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas Parady Międzypokoleniowej przeprowadzają ankiety (fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas Parady Międzypokoleniowej przeprowadzają ankiety
(fot. Piotr Zwarycz)

Seniorzy podczas Parady Międzypokoleniowej (fot. Piotr Zwarycz)

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dialog międzypokoleniowy

Postrzeganie seniorów przez różne grupy wiekowe w Aleksandrowie Kujawskim

Słuchacze aleksandrowskiego oddziału Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku swoją energią mogliby obdarzyć studentów niejednej uczelni, a sił do kolejnych wyzwań i tak by nie zabrakło. Seniorzy z Aleksandrowa Kujawskiego nie tylko uczęszczają z przyjemnością na rozmaite wykłady i kursy, ale też czynnie uczestniczą w życiu miasta, dzieląc się z jego mieszkańcami swą pasją do śpiewania i wspierając aktywnie różnego rodzaju wydarzenia kulturalne. Wśród Słuchaczy działającego od 2011 roku oddziału UTW zawiązały się zespoły artystyczne Tęcza oraz For Men, uświetniające liczne imprezy występami wokalnno-teatralnymi. Niektórzy członkowie zasilają też skład zespołu Klubu Seniora „Złoty Wiek”.

Wkład Seniorów z Aleksandrowa Kujawskiego w projekt „Senior też Badacz!” zasługuje na wielkie uznanie. Słuchacze UTW zarazem szybko i rozważnie wskazali interesujący ich problem. W ramach projektu realizowanego wraz z zespołem Instytutu Dyskursu i Dialogu postanowili przeprowadzić badanie dotyczące postrzegania seniorów przez mieszkańców Aleksandrowa Kujawskiego. Podczas ważnego dla miasta wydarzenia, jakim była Parada Międzypokoleniowa, Badacze poprosili uczestników imprezy o udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w przygotowanej na potrzebę miniprojektu ankiecie. Publikacja, którą Czytelnik trzyma w ręce, prezentuje opracowane przez Seniorów wyniki tego interesującego badania, przeprowadzanego podczas ogromnej ulewy – jak widać, niezdolnej do zepsucia poznawczej przygody i dobrej zabawy!

Ze wstępu Agnieszki Łazickiej

ISBN 978-83-952071-3-6

9 788395 207136 >

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Publikacja powstała w ramach projektu „Senior też badacz! Podnoszenie kompetencji osób starszych i włączanie ich w działania badawcze i analityczne z zakresu nauk społecznych, medioznawstwa i nauk o dziennikarstwie”, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.